

Homilia ii in sanctum pascha (homilia 4) (e cod. Sinaitico gr. 492)

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ἅγιον πάσχα

1 Σάλπιγξ ἡμῖν ἱερὰ καὶ βασιλικὴ τὸ πνευματικὸν τοῦτο συνεκρότησεν θέατρον, σάλπιγξ ἦν ἐπλήρωσεν Βηθλεέμ καὶ ἡ Σιών ἐπύρωσεν, ἐν ἧ ὁ Σταυρὸς σφῦρα καὶ ἄκμων ἡ Ἀνάστασις. Ἦς οὐκ οἶδα πῶς ἐξείπω τὸ κάλλος, πῶς ἐκφράσω τὸ φῶς, πῶς μηνύσω τὴν ἐν αὐτῷ χαρὰν, πῶς τὴν ἐν αὐτῇ βασιλείαν διηγῆσωμαι. Ποία δὲ αὐτὴν ψηλαφήσω χειρί;

2 Ποίοις λόγοις ἀσπάσομαι τάφον γεννῶντα ζωὴν, μνήμα φθορᾶς <μὲν> ἐλεύθερον, ἀφθαρσίας δὲ πρόξενον, παστάδα τριῆ μερον τὸν νυμφίον κοιμήσασαν, νυμφῶνα τὴν νύμφην ἄφθορον μετὰ γάμον ἐγείραντα; Νεκρὸν ἢ θήκη φυλαττομένη καὶ θεὸν ἢ γῆ σαλευομένη· νεκρὸν μὲν γὰρ αὐτὸν τὸ σῶμα βοᾷ, τὸ δὲ θαῦμα θεόν· νεκρὸν ἢ ταφή, θεὸν ἢ ἀνάστασις· νεκρὸν τῶν γυναικῶν καὶ τὰ δάκρυα, καὶ θεὸν τῶν ἀγγέλων τὰ ῥήματα. Ὡς νεκρὸν αὐτὸν Ἰωσήφ ἐκήδευσεν, ἀλλ' ὁ κηδευθεὶς ὡς ἄνθρωπος οὗτος ὡς θεὸς τὸν θάνατον ἐσκύλευσεν. Πάλιν ὡς νεκρὸν οἱ στρατιῶται ἐφρούρησαν καὶ ὡς θεὸν οἱ πυλωροὶ τοῦ ἄδου θεωρήσαντες ἔπηξαν.

3 Τὸν αὐτὸν δὲ τοῦτον κάκεινον ἐρεῖς, οὐκ ἄλλον καὶ ἄλλον, οὐδὲ ἄλλον ἐν ἄλλω, οὐδὲ ἄλλον δι' ἄλλου· εἰς γὰρ ὧν ὁ σαρκῶς θεὸς Λόγος εἰς ἐν ταῦτα κάκεινα ὡς ἡβουλήθη ἀρρήτῳ λόγῳ συνήγαγεν· καὶ τὴν μὲν σάρκα διακονῆσαι τοῖς πάθεσι δέδωκεν, τῇ θεότητι δὲ πρὸς τὰ σημεῖα καὶ τὰ θαύματα κέχρηται, ἀλλ' ὥσπερ οὐ θεμιτὸν τὸν Λόγον ἐκ τῆς σαρκὸς χωρίζεσθαι, οὕτως ἀνάγκη τὰ παθήματα συμπεπλέχθαι τοῖς θαύμασιν. Ὁ γὰρ ὡς νεκρὸς εἰς ἄδου καταβάς, οὗτος ὡς θεὸς τοὺς νεκροὺς ἠλευθέρωσεν, ἐπεὶ πῶς τάφῳ διακονοῦσιν ἄγγελοι, πῶς δὲ λευχείμονες ὡς ἐπὶ νυμφίῳ ταῖς γυναιξὶν ἐμφανίζονται, πῶς δὲ πρὸς αὐτὰς ἔλεγον· »Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρητὸν τὸν ἐσταυρωμένον· οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν. Τουτέστιν οὐρανὸς αὐτῷ τόπος, ἐκεῖ τὰ μύρα πέμψατε. Ἠγέρθη, οὐχ ἡμεῖς αὐτὸν ἠγείραμεν. Ὑμῶν ἕνεκα τὸν λίθον ἐκυλίσσαμεν· πρὶν γὰρ ἡμᾶς καταβῆναι, ὁ τάφος ἐκεκέκνωτο. Ἠγέρθη, καθὼς εἶπεν αὐτός.»

4 Ὁ ἄγγελος εἶπεν, οὐ χωρεῖ οὐδὲ προφήτης ἐρμηνεῦσαι· Ὡσηὲ τὸν καιρὸν τῆς ἀναστάσεως λέγει, Ἡσαΐας οἶδεν, ἀλλὰ τὸ πῶς οὐκ ἐπίσταται. Ταῦτα μὲν γὰρ Ὡσηὲ προφητείας τὰ ῥήματα· «Πορευσώμεθα καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς» πέπαικεν «καὶ ἰάσεται ἡμᾶς· πατάξει καὶ μοτώσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας· ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ἀναστήσομεθα καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ.» Ἄκουε πάλιν ποία Ἡσαΐας ἐσάλπισεν· «Ἡσυχύνη ὁ Λίβανος, ἔλη ἐγένετο ὁ Σαρὼν. Φανερὰ ἔσται ἡ Γαλιλαία καὶ ὁ Κάρμηλος. Νῦν ἀναστήσομαι, λέγει κύριος, νῦν δοξασθήσομαι, νῦν ὑψωθήσομαι. Νῦν ὄψεσθε, νῦν αἰσχυνηθήσεσθε.» Πρὸς γὰρ τοὺς Ἰουδαίους τὸν λόγον ἀπετείνετο· νῦν ἀναστήσομαι ὅταν ἐγείρω τὸν Ἀδὰμ ὃν ἡ παράβασις ἔρριψεν, νῦν δοξασθήσομαι ὅταν τοῖς ἔθνεσιν τῶν παθῶν συστήσω τὴν ἀπάθειαν, νῦν ὑψωθήσομαι τὴν ὑμετέραν ἀπαρχὴν εἰς οὐρανούς ὑψῶν καὶ εἰς τὴν καθέδραν τῶν χερουβὶν ἐπαίρων «τὴν τοῦ δούλου μορφὴν» ἦνπερ ἐξ ὑμῶν κέκτημαι, νῦν ὄψεσθε παυομένους τοὺς τύπους, ἀνθοῦσαν τὴν ἀλήθειαν, νῦν αἰσχυνηθήσεσθε συκοφαντοῦντες ῥήμασιν καὶ ἠττώμενοι πράγμασιν, ὅτι τῷ θεῷ ἢ δόξα, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.